Bediüzzaman’ın izinde Bahçesaray yollarında…

Maneviyat erleri ve gönül sultanlarının doğup büyüdükleri yerlere, büyük değerler kazandırdıkları mutlak olup, izahtan varestedir.
Yaşadığı mübarek hayatı ve te’lif ettiği şaheserlerle, ülkemizin medar-ı iftiharı olan ve ülkemiz ve insanlığa kazandırdığı değerlerle öne çıkan Bediüzzaman Hazretleri de, işte böylesine değerli bir şahsiyettir.

Küçük yaşlarda, ilme ziyade merakı ile, doğduğu topraklardan başlayarak, İslâm coğrafyasını Kur’ân hakikatleriyle mezc eden Bediüzzaman, yüzyılımız ve gelecek asırlar için örnek bir şahsiyettir.

Biz de, Hazret-i Üstad’ın genç yaşlarda tahsilinin bir kısmını yapmış olduğu Van’a bağlı Bahçesaray’a giderek onun mübarek izini sürmeye çalıştık.

BURSA’DAN BAHÇESARAY’A

Bursa’dan Van’a vasıl olunca, Bahçesaray’a gitme yollarını araştırmaya başlamıştık. Yaz mevsimlerinde terör olaylarından dolayı yolların sıkıntılı olduğu söylendiyse de, biz “tevekkeltü alellah” diyerek yola revan olduk.

Bahçesaray Van arası yaklaşık yüzyirmi kilometrelik bir mesafededir. Ancak, yolları oldukça engebeli, virajlı, derin dere ve yüksek dağlardan geçer. Özellikle yöre halkının ”Çepi licani” dedikleri tam kırk adet tehlikeli virajlı yolu korku ve endişe içinde aşarak önce Arvas Nahiyesi’ne ulaştık.

Arvas Nahiyesi ”Seyyidler Sülâlesinin köyü” olarak bilinir. Köy çok eski zamanlardaki ihtişamını biraz da olsa yitirmiş, çoğu köylüler oradan göç etmişler.

Mezkûr köyde bulunan mahalle camiinin imamı olan, aslen Hizan’lı Gıyasettin Bey’i bularak görüştük. Giyasettin Bey on bir yıldır bu köyde vazife yapmaktadır. Gıyasettin Bey, Bediüzzaman Hazretleri’nin o yıllarda gelip kaldığı ve tahsilini yaptığı medreseyi ve merdivenle çıkılabilen küçük kapılı birde daracık mahali göstererek, ”İşte Bediüzzaman Hazretleri’nin çilehanesi burasıdır” dedi.

Mezkûr yer küçük bir cami içi şeklinde tanzim edilmiş, çok eski bir yapı olduğu, kalın taş duvarlarından anlaşılmaktaydı. Merdiven dayalı çilehaneye çıkıp küçük kapısından içeri girerek iki rekât namaz kılıp, Bediüzzaman’ın ruhuna Fatihalar yolladıktan sonra, medrese ve çilehaneye ait birkaç fotoğraf çekip oradan ayrıldık.

Arvas Köyü’ndeki tesbitlerimizi bitirdikten sonra, yine Bahçesaray merkezine yakın bir yerde bulunan Mir Hasan-i Veli Medresesi’ne doğru yola koyulduk.

“Bediüzzaman Hazretleri, Arvas Nahiyesi’nde bir müddet kaldıktan sonra, bu defa ”Müküs” Bahçesaray’a bağlı meşhur Mir Hasan-ı Veli Medresesi’ne gider. Aşağı derecede okuyan talebelere ehemmiyet verilmemesi bu medresenin adetinden olduğunu anlayınca, sıra ile okunması icab eden yedi kitabı terk ederek sekizinci kitaptan okuduğunu bildirir. Fakat bu medresede fazla kalmaz ve oradan ayrılır.

Biz, Mir Hasan-ı Veli Medresesi’ne vardığımızda, yıkılmış bir toprak ve taş yığınıyla karşılaşmıştık. Medresenin girişi taşlarla kaplı olup, iç kısmına girmek mümkün görülmüyordu. Arakadaşların yardımıyla taşla kaplı kapıyı açarak içeriye baktık, içerisi karanlıktı.

Geniş bir sahada mezarlığın bulunduğu bir mekânda bulunan medresenin yanıbaşında, Mir Hasan-ı Veli’nin kabrini de ziyaret ederek birer fotoğraf çektikten sonra oradan ayrıldık.

“MÜKÜSLÜ HAMZA (1892-1958)

Bediüzzaman ve Bahçesaray araştırmalarımız kapsamında, hedef koyduğumuz hususlardan birisi de, Bediüzzaman’ı Bahçasaray’da görenlerin olup olmadığıydı. Araştırmalarımızda, böyle birisini bulamamaştık maalesef.

Yalnız Aslen müküsl’ü, yanı Bahçesaray’lı olan meşhur bir talabasinin olduğu biliyorduk: Müküsla Hamza..

Bediüzzaman’ın Eski Said dönemindeki talebelerinden olan Müküslü hamza Bediüzzaman’ın yeğeni Abdurrahman ile birlikte, Bediüzzaman’ın küçük hacimli birde tarihçe-i hayatını yazanlardandır. Bediüzzaman hazretlerinin eserlerinde ve sair yerlerde bahsini ettiği Müküs’lü Hamza hakkında şu bilgileri arz etmek mümkündür.

Müküslü Hamza, 1892 yılında Osmanlı Devletinin sınırları içerisinde kalan Van vilayetinin Gevaş kazasının Müküs nahiyesinde doğmuştur. Müküslü Hamza, Molla Hamza, Hamza Efendi, Mela Hemzeyê Miksê adlarıyla da tanınır. Hasip Koylan, babasının adının “Hacı Bekir” olduğunu söyler

Müküslü Hamza, İstanbul’da, önce, şimdiki adı İstanbul Üniversitesi olan o zamanki Darü’l-Fünun’da Fars Dili bölümünde okur; burayı bitirdikten sonra da Medresetü’l-Vaizîn’de (Vaiz yetiştirmek üzere 6 Şubat 1329/1914’te açılan medrese) eğitimini tamamlar. Bir süre Üsküdar’ın Ömerli kazasında ilkokul öğretmenliği yapar.

Müküslü Hamza üniversiteden arkadaşı olan Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan’ın ablası Adalet Hanım’la evlenir ve Menije adında bir kızları olur. Menije ismindeki bu kızcağız menenjit hastalığına tutularak yirmi yaşlarında vefat etmiştir. Kaderin acı bir tecellisi, ismine benzeyen hastalığın kurbanı olmuştur.

MÜKÜSLÜ HAMZA VE SAİD NURSÎ

Müküslü Hamza ile Said Nursî’nin tanışıklıkları Van’da Horhor Medresesi’nde olmuştur. Müküslü Hamza, Said Nursî’den bu medresede ders almış, kendisinin öğrencisi olmuştur. Buradaki tanışıklıkları İstanbul’da da devam etmiştir. Hamza’nın Suriye’ye gidişine kadar bu ilişki sürmüştür.

Müküslü Hamza, Said Nursî’nin “İşârâtü’l-İ’câz” adlı eserinin kâtipliğini yapmış, Arapça ilk baskılarında kitabın sonuna Said Nursî’nin hayatını da eklemiştir. Aynı zamanda bir yayıncı da olan Hamza, Said Nursî’nin ‘’İşârâtü’l-İ’câz’’ ile “Onuncu Söz’’ adlı eserlerini yayınlayan kişidir.

BAHÇESARAY’DA BAŞKA BİR MEKÂN

Bediüzzaman ve Bahçesaray izlenim ve araştırmalarımız kapsamında gittiğimiz bir diğer mekânda insanın imanının artmasına vesile olan muhteşem bir mekân mevcuttur.

Bu mekân ve hadise, Bediüzzaman’ın eserlerinde bahsettiği mübarek mekân, Dicle Nehri’nin bir kolu olarak söylenen suyun bir kaya parçası içinden çıktığı yerdir.

Bediüzzaman Hazretleri bunu şöyle ifade eder:

“Nil-i mübarekin Cebel-i Kamerden çıktığı gibi, Dicle’nin en mühim bir şubesi müküs nahiyesinden (Bugünkü Bahçesaray) bir kayanın mağarasından çıkıyor..” (Sözler: s. 397)

Bahçesaray’da bu mekân vardığımızda hayret ve haşet içinde kalmış ”Fesüphanallah” demiştik.. İnsanın gördükçe imanın artmasına sebep olan bu dehşetli hadise, hakikaten karşıda görülen bir kayanın bulunduğu ve altında bulunan küçük bir gözünden, yani mağarasından çıkıyor.

Üstelik küçük bir mağaradan çıkan su aşağıya yayıldıkça bir nehir halinde, Bahçesaray’ı ikiye bölen şekliyle gür bir ırmak olup, etrafa güzel manzaralar serperek akıp gdiyor..

Hülâsa, sıcak bir yaz günü, Bediüzzaman’ın izinde, Bahçesaray yollarına gidip de gördüğümüz, Aziz Üstad’a mekân ve makam olmuş Nur’lu mekânları gezip görmenin saadeti içinde, Van’a geri dönüp, oradanda Bursa’ya avdet etmiştik..